

DATUM   ÄRENDE NR
2013-05-02   2013/399
Justerat 20130708
Punkt 12a

Planeringsrådets möte 1/2013

Närvarande

Ann-Marie Ovrin, Svenska Kraftnät, ordförande

Johan Setréus, Svenska Kraftnät, sekreterare

Elisabet Norgren, Svenska Kraftnät

Dan Andersson, E.ON Elnät Sverige AB

Stefan Håkansson, E.ON Värmekraft Sverige AB

Anders Ekberg, Fortum Distribution AB

Lennart Engström, Vattenfall Eldistribution AB

Per Norberg, Vattenfall Eldistribution AB

Set Persson, Vattenfall AB, Elproduktion

Anders Pettersson, Svensk Energi

Mattias Wondollek, Svensk Vindenergi

Stefan Arnborg, Svenska Kraftnät, punkt 3 Och 7

Hilda Dahlsten, Svenska Kraftnät, punkt 8

Martin Brask, Vattenfall Eldistribution, punkt 10

Anmäld frånvaro

Jan Berglund, Jämtkraft AB

Tid

2013-03-21 klockan 10.00–15.30

Plats

Vattenfalls lokaler i Solna

1 Godkännande av dagordningen

Följande punkt lades till punkten övrigt på dagordningen:

- Behov av nedstyrning av produktionsanläggningars aktiva effekt (Dan Andersson)

Dagordningen godkändes därefter och lades till handlingarna.

2 Föregående mötesprotokoll

Ann-Marie framförde att hon i framtiden under denna punkt avser att stämma av och avsluta frågor som tagits upp vid tidigare möten.

Avklarade frågor:

- Riktlinjer för luftledningar är remitterad och återkopplad
- Investeringslistan och dess tidplaner samplaneras enskilt med respektive företag
- Lennart har funnit en miljösamordnare

Ej avklarade frågor:

- Frågan om ECO-design för krafttransformatorer (se möten 4/2011 och 3/2012). Per bevakar frågan och ska på möte till Bryssel inom kort.
- Energieffektivitetsdirektivet där man vill minska förlusterna i nätet. Anders P meddelade att det i dagsläget är oklart vad som händer i frågan. Anders P bevakar frågan.
- Datautlämning i samband med Inspire-projektet – Vad innebär detta för Svenska nätägare?

Föregående mötesprotokoll godkändes och lades till handlingarna.

3 Statusuppdatering av Nätkoder (Grid Codes) inom ENTSO-E

Stefan A höll en övergripande statusuppdatering om samtliga aktuella och kommande nätkoder ("Grid Codes") inom ENTSO-E. Presentationen bifogas protokollet.

En nätkod för HVDC kommer förmodligen att tas fram, även om inget formellt beslut har fattats än.

Efter att vardera nätkod har skickats till kommissionen kommer respektive nätkod förmodligen att hamna på nationell nivå hos Näringsdepartementet för vidare beredning av nationell tillämpning.

Rådets medlemmar uppfattade den senaste hearingen inom nätkoderna som positiv, även om det fanns viss oro för vissa skrivningar. Det är viktigt att intentionerna i framtagandet inte förändras när de formuleras skriftligt i koderna.

Ann-Marie påpekade vikten av att rådets medlemmar engagerar sig i olika forum (hearings etc.) vid framtagandet av nätkoderna.

4 Vindkraftsgruppen

Elisabet inledde med att ge en kort sammanfattning av Vindkraftgruppens uppdrag och funktion i dagsläget. Ändrade förutsättningar har lett till att gruppen delvis har spelat ut sin roll. Mot denna bakgrund beslutades det att Vindkraftgruppen ska avvecklas.

5 Kort statusuppdatering av tröskeleffektfrågan

Johan hade kontaktat Näringsdepartementet för att höra sig för om aktuell status i tröskeleffektfrågan. Frågan bereds fortfarande och läget är oförändrat.

6 Statusuppdatering av stationsutformning och huvudmannaskap

Elisabet informerade om arbetsgruppens arbete i frågan om stationsutformning och huvudmannaskap. Gruppen har fått in många bra synpunkter och har delvis tänkt om. Inriktningen är nu mer fokuserad till att Svenska Kraftnät bör vara huvudman för 400 kV-ställverket. En delad stationsutformning medför vissa problem som måste lösas, om än inte omöjliga.

Elisabet sammanfattade diskussionen med att Svenska Kraftnät och rådets medlemmar är relativt överens i denna fråga. Ett PM kommer att sammanställas där arbetsgruppen sammanfattar hur huvudmannaskapet bör utformas och hur detta påverkar stationsutformningen. Detta PM kommer därefter att remitteras till rådets medlemmar. Innan något annat meddelas tillämpas dagens praxis för stationsutformning och huvudmannaskap.

7 Vägledningar för stationssäkerhet och betydelseklassningar

Stefan A höll en presentation om de vägledningar som finns angående stationers betydelseklassning och utformning av stationssäkerhet. Stefan A visade vilka dokument som finns och var på Svenska Kraftnäts hemsida dessa finns placerade.

Stefan H anförde att det vid en riktad beredskapsåtgärd från Svenska Kraftnäts sida, t.ex. vid en uppgradering av klassningen från B3 till B4, kan medföra ökade underhållskostnader och driftskostnader för anläggningsägaren. Beslutet måste tas på rätt grunder och vara väl grundat. Det kan vara lätt att Svenska kraftnäts elberedskap investerar i dyr utrustning som inte riktigt är nödvändig för anläggningsägaren och som blir kostsam under en livscykel.

Stefan A påpekade att betydelseklassningen är en branschgemensam vägledning och inte en föreskrift som måste tillämpas. Det är inte en lag. Dock, som några av rådets medlemmar poängterade, ska det förmodligen finnas mycket starka skäl att inte följa Svensk Energis och Svenska Kraftnäts rekommendation och vägledning.

Stefan A presenterade hur Svenska Kraftnät har gått tillväga för att systematiskt klassa betydelsen för stationer. Inriktningen har varit att försöka göra grupperingar av viktiga

stationer (t.ex. tre grupper), och inte en lista med alla stationer i en viktighetsordning. Osäkerheten är för stor för att sammanställa en sådan lista, och det blir lätt interna diskussioner hur viktiga stationer är i förhållande till varandra. Därför är en gruppering bättre.

Ann-Marie informerade om att det pågår en intern diskussion på Svenska Kraftnät hur betydelseklassningen för stationer tas fram.

8 Aktuella studier inom Marknadsmodellgruppen

Hilda höll en presentation om arbeten och studier som Marknadsmodellgruppen arbetar med efter Perspektivplan 2025.

Ett samarbete mellan STEM och Svenska Kraftnät har precis initierats för att förbättra framtida scenarier. Nära samarbete sker även med de nordiska och baltiska länderna. Inom ENTSO-E tas fyra olika huvudscenarier fram i TYNDP.

Mattias frågade vilka antaganden TYNDP gör för framtida vindkraftsutbyggnad. Hilda svarade att det finns ett spann av scenarier och där ett är på ca 30 TWh vindkraft år 2030.

Ett område som studeras noggrannare är beräknade kostnader för planerade avbrott i systemet. Detta kan förändra förutsättningarna för arbete med spänning (AMS).

Ann-Marie betonade vikten av att indatan till prognoserna är så korrekt som möjlig för att minimera osäkerheten i resultatet. Arbetsgrupper för nät och produktion skulle kunna stärka kvalitén på indata och därmed minska osäkerhetsmarginalerna i de långsiktiga prognoserna.

Stefan H anförde följande tänkbara frågeställningar för olika arbetsgrupper:

1. Om andelen vindkraft ökar markant i det svenska systemet, hur kommer då den intermittenta produktionen hanteras?
2. Elens framtida betydelse i Norden som produkt. Kommer elens framtida betydelse att förändras i samband med förändrad värmeproduktion och införandet av t.ex. smarta elnät?

3. Den framtida förändringen i produktionsmix i Europa i allmänhet och Tyskland i synnerhet. Hur stor påverkan får denna förändring på det Nordiska kraftsystemet?

Hilda kommenterade att det finns potential för ett starkare samarbete i dessa frågor och i scenarioarbetet.

9 Aktuella utredningar och projekt

Elisabet Norgren informerade kort om pågående och kommande utredningar och projekt sedan föregående möte i Planeringsrådet.

10 Vattenfalls spänningskonvertering av 70 kV-nätet

Martin Brask höll en presentation om Vattenfalls långsiktiga projekt att spänningskonvertera 70 kV-nätet till 130 kV. Projektet är delvis föranlett av framtida lastökningar och att kortslutningseffekterna ökar i nätet. Dessutom är 70 kV-apparater inte samma standardprodukt som 130 kV är hos tillverkarna idag, vilket ger ungefär samma pris och förenklar underhållet.

11 Cigré - Preferential subjects 2014

Per och Lennart gav en presentation av den kommande konferensen i Paris i augusti 2014. Den 15 april 2013 är sista datum för att lämna förslag på bidrag till den svenska kommittén. Exempel på ämnen i sessionerna är underhållsmetoder, kabelfrågor, samt hur man kan maximera andelen förnybar produktion i systemet.

12 Övriga frågor

a) **Behov av nedstyrning av produktionsanläggningars aktiva effekt (Dan Andersson)**

Dan höll ett anförande gällande det ökande behovet av möjligheten till nedstyrning av produktionsanläggningars aktiva effekt. Problematiken gäller främst vindkraftparkers anslutning till regionnätsföretagen och hur denna funktion ska realiseras. Vid vissa driftsituationer kan det vara aktuellt att styra ner aktiv effekt för att klara överlasten i nätet. Som exempel nämndes nedstyrning av effekt för en vindkraftsanslutning på Öland där anslutande ledning är begränsande. Ledningen har en s.k. "dynamic rating" där kapaciteten bestäms utifrån aktuella förhållanden, och där produktion kan styras ner som en sista utväg.

Behovet av nedstyrning av aktiv effekt kan uppstå för driftfall där nätet inte har full kapacitet för produktionen. Detta beroende på att nätet inte är fullt dimensionerat, vid onormala kopplingar i nätet, samt i vissa driftsituationer med extrema överföringsföringsförhållanden i angränsande regionnät eller i överliggande stamnät.

I anslutningspunkten kan ett krav vara en inkopplingspunkt för styrsignal till parkkontrollen. Undantag till detta krav har gjorts, speciellt för små vindkraftverk.

Framtagning av riktlinjer för ändamålet är redan genomförda eller pågår inom de tre stora regionnätsföretagen i Sverige enligt Dan.

Dan frågade hur Svenska Kraftnät ser på behovet av nedstyrningsfunktioner för produktionskällor, sett från stamnätet, och synen på ett eventuellt framtida samarbete kring nedstyrningsproblematiken med regionnätsföretagen. Hur ska styrningen ske rent praktiskt med kommunikationen till parkkontrollen?

Elisabet svarade att det i anslutningsavtalet (2.3.6) framgår vilka anslutningskrav som finns, och här kan funktionen om nedstyrning av aktiv effekt ingå.

Elisabet poängterade att nedstyrning av effekt i stamnätet aldrig får förekomma vid normaldrift utan endast användas vid reservdriftsfall. En manuell nedstyrning kommer aldrig att vara praktisk genomförbar, utan den måste ske per automatik.

Elisabets och Ann-Marie svarade att de tar med sig frågeställningen. Svenska Kraftnät får anledning att återkomma i frågan.

13 Frågor att diskutera på nästa möte

Förslag på ämnen att avhandla vid kommande möte skickas till Johan Setréus. Följande frågeställningar togs upp på mötet eller har diskuterats i tidigare sammanhang:

- Statusuppdatering för nätkoderna inom ENTSO-E (återkommande punkt)
- Presentation av de marknadsmodellstudier som sammanställs (återkommande punkt)
- Tidplan för upphandlingen av effektreserven
- Anslutningsavgifter
- Felstatistik för stamnätets ledningar och apparater
- Presentation av Vindkraftrapporten av Oskar Sämfors

Då nästa möte förläggs på annan ort (se nedan), kan några av ovanstående punkter komma att skjutas till nästkommande mötet.

14 Kommande möten

Det beslutades att kommande möten kommer att äga rum vid följande datum:

- Möte 2/2013. Datum beslutades till den 26 juni 2013. Mötet förläggs i Sundbyberg.
- Möte 3/2013. Svenska Kraftnät återkommer med en Doodle-förfrågan för att bestämma datum. Förmodligen förläggs mötet i slutet av september och då i anslutning till Sydvästlänken.
- Möte 4/2013. Preliminärt den 27 november 2013 i Jämtkrafts lokaler i Östersund. Jan Berglund arrangerar besöket.

Justeras

Vid protokollet

Ann-Marie Ovrin

Johan Setréus